

PRAVÝ STŘEDOVĚK (12. - 15. stol.)

1. Město ve středověku

V antice hrálo ještě město dost důležitou roli, vždyť na počátku slávy Kréty stálo město Knóssos, Řekové se honosili svými Athénami či Spartou a ani Římské impérium nebylo žádnou výjimkou. Jenže jakmile starověk skončil, vtrhly do Evropy asijské nebo severské barbarské národy a stará honosná města zničily. Evropané tedy tenkrát museli, jak už jsme si několikrát zmiňovali, začínat pěkně od začátku, tedy od vesnic.

Ale jakmile se přiblížilo dvanácté století, město se začalo opět vracet na scénu. Nedá se snad říct, že by úlohu vesnic úplně vytlačilo, ale stalo se jejich konkurentem. U některých měst se dá dokonce poznamenat, že vznikla z větších, vcelku soběstačných vesnic.

Takové město, to nebyla zas tak jednoduchá záležitost! Muselo vzniknout na strategickém místě, a pokud se takový plácek časem neosvědčil, muselo být třeba zase zrušeno nebo založeno o kousek dál. Ale i když se ukázalo, že je místo výhodné, musel ho neustále někdo zaštiťovat a spravovat. A to byl jeho zakladatel, tedy nějaký šlechtic, královna, popř. samotný vladař (což bylo mimochodem vcelku časté).

Od svého zakladatele a ochránce dostávali během času obyvatelé měst (měšťané) různé výsady. Šlo např. o právo pořádat trhy, o právo monopolu na obchod s určitým zbožím, o možnost vlastního soudnictví či vaření piva... Tím si samozřejmě chtěl zřizovatel naklonit město na svou stranu. A pokud to byl sám panovník, posiloval si tím svou vlastní autoritu. Jeho nejbližší úředníci a hodnostáři mu totiž často přerůstali přes hlavu a on potřeboval někoho, kdo s ním bude táhnout za jeden provaz. On to totiž ani vládce nemívá občas zrovna lehké.

Ovšem ani samotné obyvatele města nemůžeme házet do jednoho pytle. Byli mezi nimi totiž docela velké rozdíly. Mezi ty nejbohatší a nejnapapanější patřil tzv. patriciát (ne náhodou vám to připomíná vrstvu patriciů ze starověkého Říma). Tito pánové se živili většinou obchodem, a protože si svou honbou za penězi získali opravdu značný vliv, dotáhli to dokonce až tak daleko, že zasedali v městské radě na rychtě (dnešní radnice). Říkalo se jim konšelé a právě z nich byl volen i samotný starosta.

Ostatní lidé (tovaryši, učni, chudina, žebráci...) nestáli mezi sebou také na stejné úrovni, ale dá se říct, že na rozdíl od patriciátu už mezi nimi nebyl nikdo, kdo by disponoval plnými právy. Zvláštní práva měli pak lidé, kteří ve městě sice žili, ale de facto spadali pod jiný orgán, než bylo městské zastupitelstvo. Sem patřili například duchovní, učitelé vojáků...

Nejhůř na tom byli ale ve středověkém městě Židé. Myslím, že vám nepovím nic nového, když se zmíním o tzv. ghettech, ve kterých vysocí měšťané nutili Hebreje žít. Na tento problém jsme už jednou narazili a dá se opravdu říct, že se táhne celými dějinami. A to vše kvůli jejich víře, kterou nikdy nebude možné sloučit ani s materialismem ani s různými orientálními filozofiemi.

Nutné je také říct, že město bývalo (a dnes je nadále) střediskem různých řemeslníků, kteří si začínali uvědomovat, že sami toho moc nedokážou. Jednotliví mistři tedy začínali mezi sebou vytvářet jakési spolky, ve kterých svou výrobu organizovali, kontrolovali kvalitu jednotlivých výrobků nebo pomáhali svým zchudlým členům, popř. vdovám po nich. Takové spolky se nazývaly „cechy“.

Ale ve městech se nesdružovali pouze řemeslníci. I obchodníci chtěli stát na jedné lodi, a tak i oni vytvářeli silná společenství, která jen těžko nacházela konkurenci. Snad nejsilnější takovou skupinou byla tzv. „hanza“, která dávala dohromady obchodníky z různých částí německých zemí naší známé Svaté říše. Mimochodem největším městem této říše bylo ve středověku obchodní centrum Kolín nad Rýnem. Pokud byste ale hledali nejbohatší město celé středověké Evropy, museli byste navštívit oblast dnešního Nizozemska. Jeho název zní Bruggy.